

W służbie Słowu Życia

Tomasz Maria Dąbek OSB¹

 <https://orcid.org/0000-0003-1427-0135> tomasz.dabek@upjp2.edu.pl

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie <https://ror.org/0583g9182>

Przedmiotem refleksji podjętej z okazji przygotowywania książki ku czci ks. bpa prof. dra hab. Romana Pindla będzie, zgodnie z jego biskupią dewizą, posługa Słowu, której oddawał i oddaje się ciągle czcigodny Jubilat – jako pracownik naukowy zgłębiający przekaz Bożego Objawienia i jako duszpasterz, prezbiter, ojciec duchowny i biskup, głosiciel słowa. Refleksja zostanie przeprowadzona wokół obu członów dewizy: „Słowo Życia” i „Mocno się trzymać”. Zapewne sam Jubilat interpretuje te słowa znacznie głębiej niż ja, ale dzielę się skromnymi

¹ **Tomasz Maria Dąbek OSB** – ur. w 1952 roku w Będzinie, od 1971 roku przebywał w Tyńcu, w 1976 roku przyjął śluby uroczyste, a w 1979 roku święcenia kapłańskie. Doktorat z teologii biblijnej pod kierunkiem o. prof. dra hab. Augustyna Jankowskiego OSB uzyskał w 1982 roku; dyplom kursu wyższego sekcji muzyki kościelnej Instytutu Liturgicznego w 1982 roku. W latach 1982–1984 w Rzymie na Ateneo Sant’Anselmo uczęszczał na studia w zakresie specjalizacji monastycznej (teologia, duchowość 1982–1984) i w Pontificio Istituto Biblico (kursy języków biblijnych 1983–1984, przygotowanie materiału do habilitacji). Kolokwium habilitacyjne złożył w 1987 roku, a tytuł profesora uzyskał w 2000 roku. Od 2006 roku jest profesorem zwyczajnym. W latach 1984–2003 był proboszczem w Tyńcu, a w latach 1985–1999 i 2003–2005 pełnił funkcję przeora. Wykładał egzegezę Nowego Testamentu, teologię biblijną oraz – w latach 1984–2004 – muzykę kościelną. Opublikował ponad 400 opracowań naukowych i popularnonaukowych, w tym około 50 książek. Od 2022 roku jest na emeryturze.

przemysleniami na podstawie doświadczenia wykładowcy i duszpaste-
rza oraz publikacji mistrza mojego oraz mistrza Jubilata – ks. prof. To-
masza Jelonka i o. prof. Augustyna Jankowskiego OSB.

1. Słowo życia

Dewiza biskupia – „Verbum Vitae continentes” – λόγον ζωῆς ἐπέχοντες – „Trzymajcie się mocno Słowa Życia” – została zaczerpnięta z Listu św. Pawła do Filipian, wspólnoty, z którą łączyły Apostoła Narodów szczególnie bliskie, serdeczne więzi (Flp 2, 16). Jest to pierwszy lokalny Kościół, który założył w Europie (Dz 16, 6–40). Ogólna zasada, by trwać przy słowie Bożym, nauce Chrystusa dającej życie, rozwijać swoją chrześcijańską tożsamość, stosuje się do wszystkich uczniów Chrystusa w każdym miejscu i w każdym czasie².

On sam – Wcielony Syn Boży – został nazwany Słowem w prologu Ewangelii św. Jana. Ten tytuł z dodatkiem wiążącym Go z życiem występuje także w prologu Pierwszego Listu św. Jana:

[To wam oznajmiamy], co było od początku,
cośmy usłyszeli o Słowie życia [περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς],
co ujrzeliśmy własnymi oczami,
na co patrzyliśmy
i czego dotykały nasze ręce –
² bo życie objawiło się:
myśmy je widzieli,

² Por. A. Jankowski, *Listy więzienne świętego Pawła. Do Filipian, do Kolosan, do Filemona, do Efezjan. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Poznań 1962, s. 127 (Pismo Święte Nowego Testamentu, 8); J. Gnilka, *Der Philipperbrief*, Freiburg–Basel–Wien 1968, s. 153 (Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament, 10, 3); J. Flis, *List do Filipian. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Święty Paweł, [Częstochowa 2011], s. 292n (Nowy Komentarz Biblijny. Nowy Testament, 11); G. F. Hawthorne, *Philippians*, Waco, Texas 1983, s. 103n (Word Biblical Commentary, 43).

o nim zaświadczamy
 i oznajmiamy wam życie wieczne [τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον],
 które było w Ojcu,
 a nam zostało objawione –
³ cośmy ujrzeli i usłyszeli, oznajmiamy także wam,
 abyście i wy mieli współuczestnictwo [κοινωνίαν] z nami.
 A mieć z nami współuczestnictwo, znaczy:
 mieć je z Ojcem i z Jego Synem Jezusem Chrystusem.
⁴ Piszemy to w tym celu,
 aby nasza radość była pełna (1 J 1, 1–4).

Natchniony autor określił swoje pismo jako świadectwo o „Słowie Życia” – Osobie, która żyła na ziemi, a Jej uczniowie mieli okazję poznać Jej nauczanie i działanie przez dłuższy czas, korzystając z działań swych zmysłów: słuchu, wzroku i dotyku, tak ważnych jako podstawa ludzkiego doświadczenia oraz wiedzy dla nauk szczegółowych przyrodniczych i historycznych. Ta wiedza prowadzi do życia wiecznego, współuczestnictwa z żyjącym Ojcem oraz Jego Synem Jezusem Chrystusem³.

Prolog Pierwszego Listu można uważać za rozwinięcie zdania z Prologu Ewangelii:

W Nim było życie [ζωὴ ἦν],
 a życie było światłością ludzi,
⁵ a światłość w ciemności świeci
 i ciemność jej nie ogarnęła (J 1, 4n).

³ Por. R. Schnackenburg, *Die Johannesbriefe*, Freiburg–Basel–Wien 1965³, s. 49–72 (Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament, 13, 3); F. Gryglewicz, *Listy Katolickie. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Poznań 1959, s. 343–350 (Pismo Święte Nowego Testamentu, 11); R. E. Brown, *The Epistles of John. A New Translation with Introduction, Notes, and Commentary*, Garden City, New York 1983, s. 151–188 (The Anchor Bible, 30); G. Strecker, *The Johannine Letters. A Commentary on 1, 2 and 3 John*, transl. L. M. Maloney, ed. H. Attridge, Minneapolis 1996, s. 8–22 (Hermeneia); J. Chmiel, *Lumière et charité d'après La Première Épître de Saint Jean*, Rome 1971, s. 91, 159, 295, 228, 239 (Studia Ecclesiastica, 10; Biblica, 2; Dissertationes, 9).

Według rekonstrukcji egzegetów jest to trzecia strofa pierwotnej pieśni o Wcieleniu Słowa, nawiązująca do poprzedniej. Pokazuje sytuację Słowa przed wcieleniem, zwraca uwagę na aspekt soterjyny: właściwe tylko Słowu „życie” może się stać światłością dla ludzi. Ks. Henryk Witczyk za wieloma współczesnymi badaczami podał podział wersetów 3 i 4 oraz interpunkcję nieco inną niż w Biblii Tysiąclecia: zaliczył, „co się stało”, już do w. 4: „co się stało, w Nim było życiem” lub: „co się stało w Nim, było życiem”⁴.

W Starym Testamencie życie było podstawową cechą i darem Jedynego Boga. On sam jest Dawcą życia, życie każdej istoty jest całkowicie od Niego zależne. Tytuł „Bóg żywy” zastosowano np. w Pwt 5, 26; Joz 3, 10; 1 Sm 17, 26. 36; 2 Krl 19, 4. 16; Ps 42, 3; 84, 3; Iz 37, 4. 17; Jr 23, 36; a w Nowym Testamencie w: Mt 16, 16; 26, 63; 2 Kor 3, 3; 6, 16; 1 Tes 1, 9; 1 Tm 3, 15; 4, 10; Hbr 9, 14; Ap 7, 2.

Szczególne znaczenie dla Izraelitów miała przysięga: „Na życie Jahwe” jako na to, co Jemu w najwyższym stopniu przysługuje (np. Sdz 8, 19; 1 Krl 17, 1)⁵. Także zdolność ludzi do przekazywania życia zgodnie

⁴ Por. R. Schnackenburg, *Das Johannesevangelium*, 1. Teil, *Einleitung und Kommentar zu Kap. 1–4*, Freiburg–Basel–Wien 1979⁴, s. 217–226 (Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament, 4, 1); L. Stachowiak, *Ewangelia według św. Jana. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Poznań–Warszawa 1975, s. 109–113 (Pismo Święte Nowego Testamentu, 4); H. van den Bussche, *Jean. Commentaire de l'Évangile spirituel*, [Bruges] 1967, s. 81–85; J. Moloney, *The Gospel of John*, Collegeville, Minnesota 1998, s. 36n, 43 (Sacra Pagina Series, 4); G. R. Beasley-Murray, *John*, Waco, Texas 1987, s. 11, 16 (Word Biblical Commentary, 36); R. E. Brown, *The Gospel according to John I–XII, Introduction, Translation, and Notes*, Garden City, New York 1966, s. 6–8, 26n (The Anchor Bible, 29); S. Mędała, *Ewangelia według świętego Jana, rozdziały 1–12. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, [Częstochowa] 2010, s. 260–264 (Nowy Komentarz Biblijny. Nowy Testament, 4, 1); H. Witczyk, *Kościół Syna Bożego. Studium eklezjologii Czwartej Ewangelii*, Kielce 2012, s. 105–137 (Biblioteka „Verbum Vitae”, 3); H. Witczyk, *Bóg-Słowo w relacji do świata i ludzi (J 1, 3–4)*, [w:] *Mów, Panie, bo słucha sługa Twój. Księga pamiątkowa dla księdza profesora Ryszarda Rubinkiewicza SDB w 60 rocznicę urodzin*, red. W. Chrostowski, Warszawa 1999, s. 256–282 (zwłaszcza s. 265–282).

⁵ Por. J. Woźniak, *Prehistoria przysięgi Haj Jahwe*, [w:] *Studium Scripturae anima theologiae. Prace ofiarowane Księdzu Profesorowi Stanisławowi Grzybkowi*,

z nakazem: „rozmnażajcie się” (Rdz 1, 28), wskazuje na analogię do Boga, Dawcy życia⁶.

Również objawienie Mojżeszowi imienia Bożego Jhwh w Księdze Wyjścia – „JESTEM, KTÓRY JESTEM” (Wj 3, 14) – wskazuje na Jego istnienie jako najbardziej podstawową cechę. Nie należy rozumieć go jako potwierdzenia filozoficznej i teologicznej formuły ze szkoły arystotelesowsko-tomistycznej: „istotą Boga jest istnienie”. Semici myśleli w sposób bardzo konkretny i dla nich było to przede wszystkim istnienie dla wybranego ludu, stała gotowość spieszenia mu z pomocą, a także karcenia za niewierność w razie potrzeby⁷.

O Słowie Bożym działającym w wierzących napisał św. Paweł do Tesaloniczan, również mieszkańców Macedonii, jak Filipianie, w najstarszym swoim liście: „Dlatego nieustannie dziękujemy Bogu, bo gdy przejęliście słowo Boże, usłyszane od nas, przyjęliście je nie jako słowo ludzkie, ale jako to, czym jest naprawdę – jako słowo Boga (λόγος θεοῦ), który działa w was, wierzących” (1 Tes 2, 13)⁸.

W drugim liście do tej wspólnoty podkreślił związek Słowa Bożego z życiem. Głoszenie Ewangelii to głoszenie życia, które osiąga się przez wiarę w Chrystusa, Zwycięzcę śmierci, rzucającego nowe światło na nieśmiertelność i życie, które jest już zaczątkiem przyszłej nieśmiertelności:

red. J. Chmiel, T. Matras, Kraków 1990, s. 368–373.

⁶ Por. J. Synowiec, *Początki świata i ludzkości według Księgi Rodzaju*, Kraków 2001³, s. 43–45.

⁷ Por. S. Łach, *Księga Wyjścia. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Poznań 1964, s. 105n, 303–312 (Pismo Święte Starego Testamentu, 1.2); B. S. Childs, *The Book of Exodus. A Critical, Theological Commentary*, Philadelphia 1974, s. 74–77 (The Old Testament Library); J. Lemański, *Księga Wyjścia. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Święty Paweł, [Częstochowa 2009], s. 40n, 150–152 (Nowy Komentarz Biblijny, 2).

⁸ Por. J. Stępień, *Listy do Tesaloniczan i Pasterskie. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Poznań–Warszawa 1979, s. 148–151 (Pismo Święte Nowego Testamentu, 9); M. Bednarz, 1–2 *List do Tesaloniczan. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Święty Paweł, [Częstochowa 2007], s. 182–186 (Nowy Komentarz Biblijny, Nowy Testament, 13); E. J. Richard, *First and Second Thessalonians*, Collegeville, Minnesota 1995, s. 111–118 (Sacra Pagina Series, 11); F. F. Bruce, *1 & 2 Thessalonians*, Milton Keynes 1986, s. 42–45 (Word Biblical Commentary, 45).

„Paweł, z woli Boga apostoł Chrystusa Jezusa, [posłany] dla głoszenia życia (ζωής) obiecanego w Chrystusie Jezusie [...] On nas wybawił i wezwał świętym powołaniem nie na podstawie naszych czynów, lecz stosownie do własnego postanowienia i łaski, która nam dana została w Chrystusie Jezusie przed wiecznymi czasami.¹⁰ Ukazana zaś została ona teraz przez pojawienie się naszego Zbawiciela, Chrystusa Jezusa, który zniweczył śmierć, a na życie (ζωήν) i nieśmiertelność rzucił światło przez Ewangelię” (2 Tm 1, 1. 9n)⁹.

Związek słowa – przekazu Ewangelii – z życiem, które otrzymują przyjmujący jej treść i wzbudzający wiarę w zbawcze dzieło Chrystusa, wyraźnie widoczny jest także w Ewangelii św. Jana: „I wiele innych znaków, których nie zapisano w tej księdze, uczynił Jezus wobec uczniów.³¹ Te zaś zapisano, abyście wierzyli, że Jezus jest Mesjaszem, Synem Bożym, i abyście wierząc, mieli życie (ζωήν) w imię Jego” (J 20, 30n)¹⁰.

Ważne jest, by to, co uważamy za Słowo Boże – Słowo życia, rzeczywiście nim było. Ludzie zawsze ulegali fałszywym ideom, błędnym interpretacjom Słowa Bożego, co zapowiadał już Jezus w swoim nauczaniu (por. np. Mt 7, 15; 24, 11. 24; Mk 13, 22) i przed czym

⁹ Por. J. Stępień, *Listy do Tesaloniczan i Pasterskie*, dz. cyt., s. 404, 411–413; S. Haręzga, *Pierwszy i Drugi List do Tymoteusza. List do Tytusa. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Święty Paweł, [Częstochowa 2018], s. 364n, 382–389 (Nowy Komentarz Biblijny. Nowy Testament, 14); L. Oberlinner, *Die Pastoralbriefe. Zweiter Timotheusbrief*, Freiburg–Basel–Wien 1995, s. 5–8, 37–44 (Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament, 11, 2.2); M. Dibelius, H. Conzelmann, *A Commentary on the Pastoral Epistles*, trans. Ph. Buttolph, A. Yarbro, Philadelphia 1984, s. 97n, 99–105 (Hermeneia).

¹⁰ Por. R. Schnackenburg, *Das Johannesevangelium*, 3. Teil: *Kommentar zu Kap. 13–21*, Freiburg–Basel–Wien 1976², s. 400–405 (Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament, 4.3); L. Stachowiak, *Ewangelia według św. Jana*, dz. cyt., s. 300; H. van den Bussche, *Jean*, dz. cyt., s. 555n; R. E. Brown, *The Gospel according to John XIII–XXI. Introduction, Translation, and Notes*, Garden City, New York 1970, s. 1055–1061 (The Anchor Bible, 29A); S. Mędała, *Ewangelia według świętego Jana, rozdziały 13–21. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, [Częstochowa] 2010, s. 320–327 (Nowy Komentarz Biblijny. Nowy Testament, 4.2); J. Moloney, *The Gospel of John*, dz. cyt., s. 542–545; G. R. Beasley–Murray, *John*, dz. cyt., s. 387n.

przestrzegali Apostołowie (por. np. Ga 2, 4; 2 Tes 2, 9n; 1 Tm 4, 1–7; 6, 3–10; 2 Tm 3, 6–9. 13; 4, 3n; Tt 1, 10; 1 P 2, 1; 2 P 2, 1–22; 1 J 2, 18. 22; 4, 1. 3; 2 J 7. 9; Jud 8. 10–16. 18n; Ap 2, 20). Czcigodny Jubilat również w swoim dorobku ma publikacje zwracające uwagę zarówno na odróżnianie prawdy od zabobonu poprzez pokazanie skutków działania św. Pawła na Cyprze i w Filipi¹¹ jako właściwą ocenę duchowych przeżyć niosących pewne przesłania, popularnych w różnych środowiskach¹², oraz na właściwą interpretację Bożego Słowa, szczególnie z wykorzystaniem zasad starożytnej retoryki¹³.

2. Mocno się trzymać

Czasownik ἐπέχω zastosowany w zwrocie stanowiącym dewizę Jubilata ma znaczenia: zatrzymywać, wstrzymywać, trzymać mocno, czekać, trwać, postanawiać¹⁴. W Biblii Tysiąclecia w Flp 2, 16 przetłumaczono go jako „mocno się trzymać”. Możemy porównać jego znaczenie dla autorów biblijnych przez przytoczenie tekstów, w których go zastosowano:

Jezus podjął nauczanie przy pomocy przypowieści, gdy zauważył, zwrócił uwagę na zachowanie uczestników uczyt szukających wywyższenia przez

¹¹ *Magia czy Ewangelia? Konfrontacja głosicieli Ewangelii ze światem magicznym w ujęciu Dziejów Apostolskich*, Kraków 2003.

¹² *Proroctwa nie lekceważcie, wszystko badajcie. Objawienia prywatne w świetle Słowa Bożego*, Kraków 1998 (W co wierzę?). Także o. Augustyn Jankowski pisał o tym w artykule: „Żadne proroctwo nie jest do prywatnego wyjaśniania” (2 P 1, 20), „*Analecta Cracoviensia*” 25 (1993), s. 169–179.

¹³ *W obronie prawdy Ewangelii. Analiza literacko-retoryczna Ga 1, 11–2, 21*, Kraków 2001; *Mowy obronne św. Pawła w Dziejach Apostolskich. Analiza retoryczna Dz 24 i 26 w kontekście zastosowania retoryki w biblistyce*, Kraków 2012.

¹⁴ Por. R. Popowski, *Wielki słownik grecko-polski Nowego Testamentu. Wydanie z pełną lokalizacją greckich haseł, kluczem polsko-greckim oraz indeksem form czasownikowych*, Warszawa 1995, s. 214 (Prymasowska Seria Biblijna).

szukanie lepszych miejsc: „Potem opowiedział zaproszonym przypowieść, gdy zauważył (ἐπέχων), jak sobie pierwsze miejsca wybierali” (Łk 14, 7)¹⁵.

Po Zesłaniu Ducha Świętego Piotr i Jan odezwali się do chromego, sparaliżowanego żebraka przed Piękną Bramą świątyni, na co on zareagował przez szczególnie intensywne patrzenie, związane z oczekiwaniem materialnej jałmużny: „Lecz Piotr, przypatrzywszy się (ἀτενίσας) mu wraz z Janem, powiedział: Spójrz (βλέψον) na nas!» A on patrzył (ἐπείχευ) na nich, oczekując od nich jałmużny” (Dz 3, 4n)¹⁶.

Św. Paweł w czasie trzeciej podróży misyjnej przez pewien czas pozostał w Azji, licząc zapewne na możliwość owocnej pracy: „Wysłał więc do Macedonii dwóch swoich pomocników, Tymoteusza i Erasta, a sam pozostał (ἐπέσχευ) przez jakiś czas w Azji” (Dz 19, 22)¹⁷. Jednak

¹⁵ Por. F. Gryglewicz, *Ewangelia według św. Łukasza. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Poznań–Warszawa 1974, s. 255n (Pismo Święte Nowego Testamentu, 3.3); L. T. Johnson, *The Gospel of Luke*, Collegeville, Minnesota 1991, s. 224 (Sacra Pagina Series, 3); J. A. Fitzmyer, *The Gospel according to Luke (X–XXIV). Introduction, Translation, and Notes*, New York, London, Toronto, Sydney, Auckland 1985, s. 1046 (The Anchor Bible, 28A); F. Mickiewicz, *Ewangelia według świętego Łukasza, rozdziały 12–24. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz, Święty Paweł*, [Częstochowa 2012], s. 123n (Nowy Komentarz Biblijny. Nowy Testament, 3, 2).

¹⁶ Por. E. Dąbrowski, *Dzieje Apostolskie. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Poznań 1961, s. 250n (Pismo Święte Nowego Testamentu, 5) – autor tłumaczy ἐπέιξεν: „zwrócił się ku nim”; L. T. Johnson, *The Acts of the Apostles*, Collegeville, Minnesota 1992, s. 26 (Sacra Pagina Series, 5); G. Schneider, *Die Apostelgeschichte*, 1. Teil: *Einleitung. Kommentar zu Kap. 1, 1–8, 40*, Freiburg–Basel–Wien 1980, s. 300n (Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament, 5.1); J. Munck, *The Acts of the Apostles. Introduction, Translation and Notes*, Garden City, New York 1967, s. 25 (The Anchor Bible, 31); H. Conzelmann, *Acts of the Apostles*, transl. J. Limburg, A. T. Kraabel and D. H. Juel, ed. by E. J. Epp and C. R. Matthews, Philadelphia 1987, s. 26 (Hermeneia).

¹⁷ Por. E. Dąbrowski, *Dzieje Apostolskie*, dz. cyt., s. 402; L. T. Johnson, *The Acts of the Apostles*, dz. cyt., s. 346, 351; G. Schneider, *Die Apostelgeschichte*, 2. Teil: *Kommentar zu Kap. 9, 1–28, 31*, Freiburg–Basel–Wien 1982, s. 274 (Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament, 5.2); J. Munck, *The Acts of the Apostles*, dz. cyt., s. 194, 196; H. Conzelmann, *Acts of the Apostles*, dz. cyt., s. 164; J. Dupont, *Nouvelles études sur les Actes des Apôtres*, Paris 1984, s. 138 (Lectio Divina, 118).

rozruch spowodowany przez rzemieślników wyrabiających miniaturki świątyni Artemidy i obawiających się, że nowa wiara pozbawi ich możliwości zarobku, spowodował, że po ustaniu rozruchu udał się za współpracownikami do Macedonii (Dz 19, 22–20, 1).

W Pierwszym Liście do Tymoteusza młody biskup otrzymał polecenie, by uważał, starannie podchodził do siebie samego i wytrwałego nauczania prowadzącego do zbawienia samego nauczającego i jego słuchaczy: „Uważaj (ἔπνεχε) na siebie i na nauczanie; w tych [sprawach] bądź wytrwały! To bowiem czyniąc, i siebie samego zbawisz, i tych, którzy cię słuchają” (1 Tm 4, 16)¹⁸.

Zestawienie przytoczonych tekstów pokazuje, że zastosowany czasownik pobudza do szczególnej uwagi, poważnego traktowania powierzonych zadań, siebie samego i osób, które są wokół nas, ich potrzeb i możliwości. W Flp 2, 16 – dewizie czcigodnego Jubilata – wzywa do pełnego zaangażowania się w rozważanie, wprowadzanie w życie i przekazywanie Słowa Bożego dającego życie tym, którzy je otrzymują i się nim dzielą.

W Liście do Kolosan trwanie chrześcijan w wierze w zbawcze dzieło Chrystusa to cel posługi głoszenia słowa. Św. Paweł został określony jako sługa Ewangelii: „I was, którzy byliście niegdyś obcymi [wobec Boga] i [Jego] wrogami przez sposób myślenia i wasze złe czyny,²² teraz znów pojednał [Bóg] w doczesnym Jego ciele przez śmierć, by stawić was przed sobą jako świętych i nieskalanych, i bez zarzutu,²³ bylebyście tylko trwali (ἑπιμένετε) w wierze – ugruntowani i stateczni – a nie chwiejący się w nadziei [nieodłącznej od] Ewangelii. Ją to posłyszeliście głoszoną wszelkiemu stworzeniu, które jest pod niebem – jej sługą (διάκονος) stałem się ja, Paweł” (Kol 1, 21–23)¹⁹.

¹⁸ Por. J. Stępień, *Listy do Tesaloniczan i Pasterskie*, dz. cyt., s. 357n; S. Haręzga, *Pierwszy i Drugi List do Tymoteusza. List do Tytusa*, dz. cyt., s. 279n; L. Oberlinner, *Die Pastoralbriefe. Erster Timotheusbrief*, Freiburg–Basel–Wien 1994, s. 212n (Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament, 11, 2.1); M. Dibelius, H. Conzelmann, *A Commentary on the Pastoral Epistles*, dz. cyt., s. 72.

¹⁹ Por. A. Jankowski, *Listy więzienne świętego Pawła*, dz. cyt., s. 240–243; B. Adamczewski, *List do Filemona. List do Kolosan. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Święty Paweł, [Częstochowa 2006], s. 216–223 (Nowy Komentarz Biblijny. Nowy Testament, 12); J. Gnilk, *Der Kolosserbrief*, Freiburg–Basel–Wien 1980,

Podobnie określony został Tymoteusz w Pierwszym Liście do Tesaloniczan, sługa Boży w głoszeniu Ewangelii Chrystusa: „Nie mogąc przeto dłużej tego znosić, postanowiliśmy sami pozostać w Atenach, ² a Tymoteusza, brata naszego i sługę Bożego w głoszeniu Ewangelii Chrystusa (συνεργὸν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ), wysłaliśmy, ażeby was utwierdził i umocnił w waszej wierze” (1 Tes 3, 1–2)²⁰.

Inny termin – współpracownik Boga – oddaje bardzo ważne zadanie głosicieli słowa Bożego, obecnie biskupów, kapłanów, diakonów, katechetów, rodziców i wszystkich chrześcijan. Głoszenie Słowa Życia – Ewangelii – jest następstwem trwania w niej, dzieleniem się tym, co uważa się za najwyższą wartość, troski, by przekazać ja w sposób nieskażony²¹.

Na podstawie przytoczonych tekstów widać, jak ważna jest funkcja głosiciela-przekaziciela i komentatora Słowa Bożego. To zadanie pasterzy Kościoła, biblistów, katechetów, a także chrześcijańskich rodziców²². Trzeba samemu coraz lepiej rozumieć Boże Objawienie, trwać przy nim, by skutecznie je przekazywać. Jubilat, jak ojciec duchowny seminarium, przygotował rekolekcje dla diakonów²³. O. Augustyn Jankowski dawno temu w artykule o kształtującej się osobowości św. Pawła na podstawie Listu do Filipian pokazał wzór duszpasterza-głosiciela słowa Bożego²⁴.

s. 88–93 (Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament, 10, 1); M. Barth, H. Blanke, *Colossians. A New Translation with Introduction and Commentary*, transl. A. B. Beck, New York–London–Toronto–Sydney–Auckland 1994, s. 218–224 (The Anchor Bible, 34B); P. T. O'Brien, *Colossians, Philemon*, Milton Keynes, England 1987, s. 64–72 (Word Biblical Commentary, 44).

²⁰ Por. J. Stępień, *Listy do Tesaloniczan i Pasterskie*, dz. cyt., s. 161–163; M. Bednarz, *1–2 List do Tesaloniczan*, dz. cyt., s. 225–231; E. J. Richard, *First and Second Thessalonians*, dz. cyt., s. 139–141, 145–152; F. F. Bruce, *1 & 2 Thessalonians*, dz. cyt., s. 60–62.

²¹ Por. A. Jankowski, *Trwajcie mocno w wierze (1 Kor 16, 13). Wołanie Nowego Testamentu o prawowierność*, Kraków 1999.

²² Por. A. Jankowski, „Słudzy Słowa” (*Łk 1, 2*), „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 32 (1979) nr 1, s. 58–60, <https://doi.org/10.21906/rbl.1160>; A. Jankowski, „Święta czynność głoszenia Ewangelii Bożej” (*Rz 15, 16*), „Communio” 1982 nr 6 (12), s. 3–12.

²³ Por. *Naśladować Chrystusa-Sługę*, Kraków 2007.

²⁴ „Wzór macie w nas” (*Flp 3, 17*). *Kształtująca się osobowość apostoła Pawła w świetle jego Listu do Filipian*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 15 (1962) nr 5, s. 265–276, <https://doi.org/10.21906/rbl.2890>.

Podsumowanie

Trzymać się mocno Słowa Życia to zadanie wszystkich uczniów Chrystusa – ochrzczonych wiernych oraz powołanych do szczególnych posług jako głosiciele Słowa, kapłani, biskupi – przewodzący lokalnym Kościołom, wychowawcy, uczeni zgłębiający naukowymi metodami treść Bożego Objawienia i przekazujący je innym, nauczyciele, wychowawcy i rodzice – pierwsi domowi nauczyciele Bożego Słowa. Jubilat zawsze dawał i ciągle daje przykład postępowania zgodnie z przyjętą dewizą. Jako młody człowiek usłyszał głos Boży, podjął trud przygotowania się do posługi jego przekaziciela, pracował jako duszpasterz, wychowawca i naukowiec, a obecnie jako biskup dzieli się własnym rozumieniem Słowa i czuwa nad jego przekazem, żeby był zgodny z nauką Kościoła.

Abstrakt

W służbie Słowu Życia

Artykuł Tomasza Marii Dąbka OSB zatytułowany „W służbie Słowu Życia” został przygotowany ku czci ks. bpa prof. dra hab. Romana Pindla, zainspirowany jego biskupią dewizą „Trzymajcie się mocno Słowa Życia” (Flp 2,16). Tekst analizuje dwa kluczowe aspekty tej dewizy: „Słowo Życia” oraz „Mocno się trzymać”. Pierwsza część artykułu skupia się na teologicznym znaczeniu Słowa Bożego jako źródła życia, odwołując się do tekstów biblijnych, takich jak Prolog Ewangelii św. Jana i Pierwszy List św. Jana. Autor omawia rolę Chrystusa jako Wcielonego Słowa, które przynosi życie wieczne, oraz podkreśla związek słowa z życiem w nauczaniu św. Pawła i tradycji biblijnej. W drugiej części analizuje znaczenie wierności Bożemu Słowu, opierając się na tekstach Nowego Testamentu, które zachęcają do trwania przy nauce Chrystusa i jej wiernego przekazywania. Autor zwraca uwagę na odpowiedzialność głosicieli Słowa, takich jak biskupi, prezbiterzy, katecheci i rodzice, którzy pełnią rolę pierwszych nauczycieli wiary. Podsumowując, artykuł wskazuje na uniwersalne zadanie wiernych, by trwać przy Słowie Życia, czerpiąc z niego siłę do życia chrześcijańskiego i głoszenia Ewangelii. Tekst jest hołdem dla Jubilata, podkreślając jego działalność jako naukowca, duszpasterza i biskupa, który pozostaje wierny swojej dewizie.

Słowa kluczowe: Słowo Życia, Boże Objawienie, nauczanie Chrystusa, wierność

Abstract

In the service of the Word of Life

The article by Tomasz Maria Dąbek OSB, titled *In Service of the Word of Life*, was written in honor of Bishop Roman Pindel, inspired by his episcopal motto, “Hold fast to the Word of Life” (Phil 2:16). The text examines two key aspects of this motto: “The Word of Life” and “Hold Fast.” The first part focuses on the theological significance of the Word of God as the source of life, referencing biblical texts such as the Prologue of the Gospel of John and the First Letter of John. The author explores the role of Christ as the Incarnate Word who brings eternal life and highlights the connection between the word and life in the teachings of St. Paul and biblical tradition. The second part analyzes the importance of fidelity to God’s Word, drawing from New Testament texts that encourage steadfastness in Christ’s teaching and its faithful transmission. The author emphasizes the responsibility of the proclaimers of the Word, such as bishops, priests, catechists, and parents, who serve as the primary teachers of faith. In conclusion, the article underscores the universal task of the faithful to remain rooted in the Word of Life, drawing strength from it for Christian living and evangelization. The text pays tribute to Bishop Pindel, emphasizing his work as a scholar, pastor, and bishop who remains faithful to his motto.

Keywords: Word of Life, Divine Revelation, Christ’s teaching, fidelity

Bibliografia

- Adamczewski B., *List do Filemona. List do Kolosan. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Edycja Świętego Pawła, [Częstochowa 2006] (Nowy Komentarz Biblijny. Nowy Testament, 12).
- Barth M., Blanke H., *Colossians. A New Translation with Introduction and Commentary*, transl. A. B. Beck, New York–London–Toronto–Sydney–Auckland 1994 (Anchor Bible, 34B).
- Beasley-Murray G. R., *John*, Waco, Texas 1987 (Word Biblical Commentary, 36).
- Bednarz M., *1–2 List do Tesaloniczan. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Edycja Świętego Pawła, [Częstochowa 2007] (Nowy Komentarz Biblijny. Nowy Testament, 13).
- Brown R. E., *The Epistles of John. A New Translation with Introduction, Notes, and Commentary*, Garden City, New York 1983 (Anchor Bible, 30).
- Brown R. E., *The Gospel according to John I–XII, Introduction, Translation, and Notes*, Garden City, New York 1966 (Anchor Bible, 29).

- Brown R. E., *The Gospel according to John XIII–XXI. Introduction, Translation, and Notes*, Garden City, New York 1970 (Anchor Bible, 29A).
- Bruce F. F., *1 & 2 Thessalonians*, Milton Keynes 1986 (Word Biblical Commentary, 45).
- Bussche H. van den, *Jean. Commentaire de l'Évangile spirituel*, [Bruges] 1967.
- Childs B. S., *The Book of Exodus. A Critical, Theological Commentary*, Philadelphia 1974 (The Old Testament Library).
- Chmiel J., *Lumière et charité d'après La Première Épître de Saint Jean*, Rome 1971 (Studia Ecclesiastica, 10; Biblica, 2; Dissertationes, 9).
- Conzelmann H., *Acts of the Apostles*, transl. J. Limburg, A. T. Kraabel, D. H. Juel, ed. by E. J. Epp, C. R. Matthews, Philadelphia 1987 (Hermeneia).
- Dąbrowski E., *Dzieje Apostolskie. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Poznań 1961 (Pismo Święte Nowego Testamentu, 5).
- Dibelius M., Conzelmann H., *A Commentary on the Pastoral Epistles*, transl. P. Buttolph, A. Yarbro, Philadelphia 1984 (Hermeneia).
- Dupont J., *Nouvelles études sur les Actes des Apôtres*, Paris 1984 (Lectio Divina, 118).
- Hareźga S., *Pierwszy i Drugi List do Tymoteusza. List do Tytusa. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Edycja Świętego Pawła, [Częstochowa 2018] (Nowy Komentarz Biblijny. Nowy Testament, 14).
- Fitzmyer J. A., *The Gospel according to Luke (X–XXIV). Introduction, Translation, and Notes*, New York, London, Toronto, Sydney, Auckland 1985 (Anchor Bible, 28A).
- Flis J., *List do Filipian. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Edycja Świętego Pawła, [Częstochowa 2011] (Nowy Komentarz Biblijny. Nowy Testament, 11).
- Gnilka J., *Der Kolosserbrief*, Freiburg–Basel–Wien 1980 (Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament, 10.1).
- Gnilka J., *Der Philipperbrief*, Freiburg–Basel–Wien 1968 (Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament, 10.3).
- Gryglewicz F., *Ewangelia według św. Łukasza. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Poznań–Warszawa 1974 (Pismo Święte Nowego Testamentu, 3.3).
- Gryglewicz F., *Listy Katolickie. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Poznań 1959 (Pismo Święte Nowego Testamentu, 11).
- Hawthorne G. F., *Philippians*, Waco, Texas 1983 (Word Biblical Commentary, 43).
- Jankowski A., *Listy więzienne świętego Pawła. Do Filipian – Do Kolosan – Do Filemona – do Efezjan. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Poznań 1962 (Pismo Święte Nowego Testamentu, 8).
- Jankowski A., „*Studzy Słowa*” (Łk 1, 2), „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 32 (1979) nr 1, s. 58–60, <https://doi.org/10.21906/rbl.1160>.
- Jankowski A., „*Święta czynność głoszenia Ewangelii Bożej*” (Rz 15, 16), „Communio” 1982 nr 6 (12), s. 3–12.
- Jankowski A., *Trwajcie mocno w wierze (1 Kor 16, 13). Wołanie Nowego Testamentu o prawowierność*, Kraków 1999.

- Jankowski A., „Wzór macie w nas” (Flp 3, 17). *Kształtująca się osobowość apostoła Pawła w świetle jego Listu do Filipian*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 15 (1962) nr 5, s. 265–276, <https://doi.org/10.21906/rbl.2890>.
- Johnson L. T., *The Acts of the Apostles*, Collegeville, Minnesota 1992 (Sacra Pagina Series, 5).
- Johnson L. T., *The Gospel of Luke*, Collegeville, Minnesota 1991 (Sacra Pagina Series, 3).
- Lemański J., *Księga Wyjścia. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Edycja Świętego Pawła, [Częstochowa 2009] (Nowy Komentarz Biblijny. Stary Testament, 2).
- Łach S., *Księga Wyjścia. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Poznań 1964 (Pismo Święte Starego Testamentu, 1.2).
- Mędała S., *Ewangelia według świętego Jana, rozdziały 1–12. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Edycja Świętego Pawła, [Częstochowa] 2010 (Nowy Komentarz Biblijny. Nowy Testament, 4.1).
- Mędała S., *Ewangelia według świętego Jana, rozdziały 13–21. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Edycja Świętego Pawła, [Częstochowa] 2010 (Nowy Komentarz Biblijny. Nowy Testament, 4.2).
- Mickiewicz F., *Ewangelia według świętego Łukasza, rozdziały 12–24. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Edycja Świętego Pawła, [Częstochowa 2012] (Nowy Komentarz Biblijny. Nowy Testament, 3.2).
- Moloney J., *The Gospel of John*, Collegeville, Minnesota 1998 (Sacra Pagina Series, 4).
- Munck J., *The Acts of the Apostles. Introduction, Translation and Notes*, Garden City, New York 1967 (Anchor Bible, 31).
- Oberlinner L., *Die Pastoralbriefe. Erster Timotheusbrief*, Freiburg–Basel–Wien 1994 (Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament, 11, 2.1).
- Oberlinner L., *Die Pastoralbriefe. Zweiter Timotheusbrief*, Freiburg–Basel–Wien 1995 (Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament, 11, 2.1).
- O’Brien P. T., *Colossians, Philemon*, Milton Keynes, England 1987 (Word Biblical Commentary, 44).
- Pindel R., *Magia czy Ewangelia? Konfrontacja głosicieli Ewangelii ze światem magicznym w ujęciu Dziejów Apostolskich*, Kraków 2003.
- Pindel R., *Mowy obronne św. Pawła w Dziejach Apostolskich. Analiza retoryczna Dz 24 i 26 w kontekście zastosowania retoryki w biblistyce*, Kraków 2012.
- Pindel R., *Naśladowając Chrystusa-Sługę*, Kraków 2007.
- Pindel R., *Prorocтва nie lekceważcie, wszystko badajcie. Objawienia prywatne w świetle Słowa Bożego*, Kraków 1998 (W co wierzyć?).
- Pindel R., *W obronie prawdy Ewangelii. Analiza literacko-retoryczna Ga 1, 11–2, 21*, Kraków 2001.
- Popowski R., *Wielki słownik grecko-polski Nowego Testamentu. Wydanie z pełną lokalizacją greckich haseł, kluczem polsko-greckim oraz indeksem form czasownikowych*, Warszawa 1995 (Prymasowska Seria Biblijna).
- Richard E. J., *First and Second Thessalonians*, Collegeville, Minnesota 1995 (Sacra Pagina Series, 11).

- Schnackenburg R., *Die Johannesbriefe*, Freiburg–Basel–Wien 1965³ (Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament, 13.3).
- Schnackenburg R., *Das Johannesevangelium*, 1. Teil, *Einleitung und Kommentar zu Kap. 1–4*, Freiburg–Basel–Wien 1979⁴ (Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament, 4.1).
- Schneider G., *Die Apostelgeschichte*, 1. Teil, *Einleitung. Kommentar zu Kap. 1, 1–8, 40*, Freiburg–Basel–Wien 1980 (Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament, 5.1).
- Schneider G., *Die Apostelgeschichte*, 2. Teil, *Kommentar zu Kap. 9, 1–28, 31*, Freiburg–Basel–Wien 1982 (Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament, 5.2).
- Stachowiak L., *Ewangelia według św. Jana. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, Poznań–Warszawa 1975 (Pismo Święte Nowego Testamentu, 4).
- Stępień J., *Listy do Tesaloniczan i Pasterskie. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, Poznań–Warszawa 1979 (Pismo Święte Nowego Testamentu, 9).
- Strecker G., *The Johannine Letters. A Commentary on 1, 2 and 3 John*, trans. L. M. Maloney, ed. H. Attridge, Minneapolis 1996 (Hermeneia).
- Synowiec J., *Początki świata i ludzkości według Księgi Rodzaju*, Kraków 2001³.
- Witczyk H., *Bóg-Słowo w relacji do świata i ludzi (J 1, 3–4)*, [w:] *Mów, Panie, bo słucha sługa Twój. Księga pamiątkowa dla ks. prof. R. Rubinkiewicza SDB w 60. rocznicę urodzin*, red. W. Chrostowski, Warszawa 1999, s. 256–282.
- Witczyk H., *Kościół Syna Bożego. Studium eklezjologii Czwartej Ewangelii*, Kielce 2012 (Biblioteka „Verbum Vitae”, 3).
- Woźniak J., *Prehistoria przysięgi Haj Jahwe*, [w:] *Studium Scripturae anima theologiae. Prace ofiarowane Księdzu Profesorowi Stanisławowi Grzybkowi*, red. J. Chmiel, T. Matras, Kraków 1990, s. 368–373.